ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Miloslava Výborného a soudců JUDr. Michala Mazance a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., v právní věci žalobkyně: **N. E.**, zast. Mgr. Ondřejem Pecákem, advokátem se sídlem Na Ořechovce 199/24, Praha 6, proti žalovanému: **Finanční úřad pro Plzeňský kraj**, se sídlem Hálkova 2790/14, Plzeň, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 2. 2018, čj. 57 A 10/2018-24,

takto:

I. Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 2. 2018, čj. 57 A 10/2018-24, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

II. Žalobkyni **se vrací** soudní poplatek za návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti ve výši **1 000 Kč**, který bude vyplacen z účtu Nejvyššího správního soudu k rukám zástupce žalobkyně do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobkyně 25. 1. 2018 podala u krajského soudu žalobu na ochranu proti nečinnosti žalovaného, in eventum proti příkazu Finančního úřadu Plzeňského kraje ze dne 28. 8. 2017, čj. 1612137/17/2300-11480-403370 včetně sdělení Finančního úřadu Plzeňského kraje ze dne 23. 11. 2017, čj. 1960734/17/2300-11480-403370; současně navrhla přiznání odkladného účinku žalobě. Soudní poplatek splatný společně s podáním žaloby žalobkyně neuhradila. Výzvou ze dne 1. 2. 2018, čj. 57 A 10/2018-20, kterou vyhotovil a podepsal justiční čekatel, byla žalobkyně vyzvána k úhradě soudního poplatku ve výši 2 000 Kč za podanou žalobu, a to ve lhůtě jednoho týdne ode dne doručení výzvy. Tato výzva byla

žalobkyni prostřednictvím jejího zástupce doručena 1. 2. 2018. Platba soudního poplatku byla na účet krajského soudu připsána 9. 2. 2018.

[2] Usnesením ze dne 15. 2. 2018, čj. 57 A 10/2018-24, krajský soud řízení zastavil a zaplacený soudní poplatek za žalobu žalobkyni vrátil. Krajský soud uvedl, že lhůta jednoho týdne (nikoliv běžná v délce 15 dní) byla stanovena s ohledem na přednostní režim žaloby podle § 56 odst. 3 s. ř. s. a že žalobkyně byla poučena o následcích nezaplacení soudního poplatku ve stanovené lhůtě. Konec lhůty k (dodatečnému) zaplacení soudního poplatku připadl na 8. 2. 2018, částka 2 000 Kč, představující úhradu soudního poplatku, však byla na účet soudu připsána až 9. 2. 2018. Krajský soud citoval rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 4. 2012, čj. 9 Afs 7/2012-49, a ztotožnil se závěrem v něm uvedeným, podle kterého je z hlediska včasnosti splnění poplatkové povinnosti rozhodný ten den, kdy je částka soudního poplatku skutečně připsána na účet soudu. Krajský soud dodal, že tento závěr je aplikovatelný i v případě zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (dále jen „zákon o soudních poplatcích“) ve znění účinném od 30. 9. 2017, podle kterého se k zaplacení soudního poplatku po marném uplynutí stanovené lhůty nepřihlíží. Protože žalobkyně soudní poplatek zaplatila po marném uplynutí lhůty stanovené k jeho zaplacení, krajský soud řízení zastavil.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[3] Proti usnesení krajského soudu podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost, v níž uvedla, že s rozhodnutím krajského soudu nesouhlasí, neboť jím došlo k porušení práva na přístup k soudu formou zužujícího, zavádějícího a formalistického výkladu zákona.

[4] Stěžovatelka 7. 2. 2018 zaslala poštovní poukázkou soudní poplatek, který byl na účet soudu připsán 9. 2. 2018, tj. jeden den po lhůtě stanovené ve výzvě z 1. 2. 2018. Napadené usnesení bylo vyhotoveno 15. 2. 2018. Soud tak řízení zastavil v době, kdy věděl, že byl soudní poplatek na jeho účet připsán a měl „z čeho“ učinit úkon ve věci.

[5] Stěžovatelka citovala relevantní ustanovení zákona o soudních poplatcích ve znění účinném před novelou provedenou zákonem č. 296/2017 Sb. i ve znění po této novele, důvodovou zprávu k novele a polemizovala o smyslu a účelu novelizovaného zákonného ustanovení. Zkrácení lhůty k zaplacení soudního poplatku z 15 dní na jeden týden podle stěžovatelky neposkytovalo dostatečný prostor k úhradě soudního poplatku. Přednostně (§ 56 odst. 3 s. ř. s.) není totéž co výjimečně (§ 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích). Zkrácení lhůty k úhradě soudního poplatku u zcela běžné žaloby v režimu § 56 odst. 3 s. ř. s. bez jakéhokoliv odůvodnění považuje stěžovatelka za nepřezkoumatelné. Krajské soudy navíc neumožňují vygenerování variabilního symbolu pro identifikaci platby soudního poplatku, čímž účastníky řízení, kteří chtějí využít bezhotovostní platbu, nutí nechat se k úhradě poplatku vyzvat.

[6] Stěžovatelka dále namítla, že krajský soud neregistroval žádost o odklad vykonatelnosti správního rozhodnutí. V napadeném usnesení krajský soud též nerozlišuje, zda požadoval platbu soudního poplatku za žalobu na ochranu proti nečinnosti nebo za žalobu proti rozhodnutí správního orgánu.

[7] Stěžovatelka požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

[8] Stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[9] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil s napadeným usnesením krajského soudu. Dodal, že pokud by nebylo řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti žalovaného zastaveno, bylo by na místě žalobu odmítnout z důvodu předčasnosti, protože stěžovatelka nevyčerpala prostředky k ochraně proti nečinnosti správního orgánu. Také nepodala řádně a včas odpor proti příkazu.

[10] Žalovaný navrhl, aby Nejvyšší správní soud nepřiznal kasační stížnosti odkladný účinek a aby kasační stížnost zamítl.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud nenalezl žádné formální vady či překážky projednatelnosti kasační stížnosti, a proto přezkoumal jí napadené usnesení krajského soudu v rozsahu a v rámci kasační stížností uplatněných důvodů, zkoumaje přitom, zda napadené rozhodnutí či jemu předcházející řízení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti [§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.].

[12] Nejvyšší správní soud nejprve připomíná, že bylo-li řízení zastaveno, přichází pojmově v úvahu pouze kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., jako zvláštní ustanovení ve vztahu k ostatním důvodům podle § 103 odst. 1 s. ř. s. (srov. např. usnesení NSS ze dne 27. 4. 2011, čj. 2 As 15/2011-111). Nejvyššímu správnímu soudu tak přísluší se v souzené věci zabývat pouze tím, zda bylo namístě řízení zastavit, tj. zda krajský soud správně a přezkoumatelným způsobem posoudil otázku včasného zaplacení soudního poplatku za podanou žalobu a zda zastavením řízení respektoval i právo stěžovatelky na spravedlivý proces.

[13] Judikatura Nejvyššího správního soudu je ustálena v závěru, podle kterého: „*Z hlediska včasnosti splnění poplatkové povinnosti je rozhodný ten den, kdy je částka soudního poplatku skutečně připsána na účet soudu.*“ (právní věta k rozsudku NSS ze dne 12. 4. 2012, čj. 9 Afs 7/2012-49).

[14] Zákon o soudních poplatcích byl s účinností od 30. 9. 2017 novelizován zákonem č. 296/2017 Sb. Podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích ve znění účinném po této novelizaci *[n]ebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí v délce alespoň 15 dnů; výjimečně může soud určit lhůtu kratší. Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. K zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží.*

[15] Zákon o soudních poplatcích ani ve svém novelizovaném znění nestanoví, kdy je poplatková povinnost splněna, rozhodne-li se účastník řízení (resp. jeho zástupce) uhradit

soudní poplatek bezhotovostním převodem prostřednictvím peněžního ústavu či, jako v souzeném případě, poštovní poukázkou. Neexistuje však žádný rozumný důvod jakkoliv měnit v návaznosti na výzvu soudu vydanou po novelizaci zákona o soudních poplatcích zákonem č. 296/2017 Sb. judikatorně ustálený závěr zde připomenutý shora v odstavci [13]. To znamená, že i soudní poplatek hrazený na výzvu soudu vydanou po 30. 9. 2017 je zaplacen v den, kdy je částka soudního poplatku skutečně připsána na účet soudu (při platbě bezhotovostním převodem či poštovní poukázkou) nebo kdy se kolky, jimiž je soudní poplatek zaplacen, dostanou do dispozice příslušného soudu (k tomu srov. též usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 8. 2008, sp. zn. IV. ÚS 1582/08 a tomuto usnesení předcházející rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 5. 2008, čj. 2 Afs 7/2008-144).

[16] Okamžik splnění poplatkové povinnosti v důsledku novelizace zákona o soudních poplatcích změn nedostál. Stěžejní pro posouzení projednávané kasační stížnosti je však podle Nejvyššího správního soudu fakt, že v novelizovaném znění § 9 zákona o soudních poplatcích je výslovně stanovena lhůta, kterou má soud účastníkovi řízení, který soudní poplatek nezaplatil s podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti, určit k dodatečnému zaplacení. Tato zákonná lhůta činí alespoň 15 dní, byť zákon připouští, že soud může výjimečně určit lhůtu kratší. Ze zákona tak přímo plyne, že zkrácení zákonné lhůty pro platbu soudního poplatku nemůže být pravidlem, ale je přípustné pouze ve výjimečných případech. Jako každou jinou výjimku z pravidla je nezbytné aplikovat ji pouze restriktivně a s náležitým odůvodněním, a to již v okamžiku stanovení kratší lhůty pro platbu soudního poplatku.

[17] V souzeném případě byla stěžovatelka k dodatečnému zaplacení soudního poplatku za žalobu vyzvána výzvou, v níž bylo uvedeno pouze, že krajský soud *„vyzývá žalobkyni, aby ve lhůtě jednoho týdne ode dne doručení této výzvy zaplatila soudní poplatek za žalobu na ochranu proti nečinnosti správního orgánu, který činí (...) 2.000,- Kč, a to v kolcích na přiloženém tiskopise nebo na účet Krajského soudu v Plzni*“; následovalo poučení o důsledcích nezaplacení soudního poplatku v uvedené lhůtě. Citovaná výzva neobsahovala žádné důvody pro zkrácení lhůty pro platbu soudního poplatku. Až v kasační stížností napadeném usnesení krajský soud vysvětlil, že *„[d]aná lhůta (tj. nikoliv běžná v délce 15 dnů) byla stanovena s ohledem na přednostní režim žaloby podle § 56 odst. 3 s. ř. s.*“

[18] Podle Nejvyššího správního soudu samotná skutečnost, že stěžovatelka podala žalobu proti nečinnosti správního orgánu, kterou soud projednává a rozhoduje přednostně, nezakládá dostatečný důvod pro výjimečné určení kratší lhůty k platbě soudního poplatku než je lhůta zákonem jako pravidelná předpokládána. Kromě toho zkrácení zákonné lhůty nelze odůvodňovat až *ex post*, ale musí být vtěleno již do výzvy k dodatečnému zaplacení soudního poplatku.

[19] Zastavením řízení pro nezaplacení soudního poplatku ve zkrácené lhůtě, aniž by toto zkrácení krajský soud odůvodnil ve výzvě, kterou stěžovatelku k dodatečné úhradě soudního poplatku vyzval, došlo ze strany krajského soudu porušením čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod k odepření spravedlnosti. V souzeném případě krajský soud právo na spravedlivý proces zmařil svým postupem při odstraňování vad žaloby,

neboť jednak neopodstatněně a jednak bez jakéhokoliv odůvodnění zkrátil zákonnou lhůtu pro dodatečnou platbu soudního poplatku.

[20] V dané věci bylo spornou právní otázkou umožnění přístupu k soudu v souladu s Listinou základních práv a svobod. Ze všech výše uvedených důvodů je zřejmé, že toto právo stěžovatelky krajský soud výkladem zákona o soudních poplatcích a § 47 s. ř. s. v dané věci porušil; jeho rozhodnutí o zastavení řízení je proto podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. nezákonné.

[21] K uvedenému navíc Nejvyšší správní soud doplňuje, že vzhledem k možným závažným a nevratným dopadům do ústavního práva na přístup k soudu, jež s sebou přináší určení kratší než pravidelné 15 denní lhůty k zaplacení soudního poplatku z žaloby, jevilo by se nejméně jako žádoucí, aby toto určení nevyplývalo ze soudem nepřezkoumatelné výzvy soudního čekatele či vyššího soudního úředníka (srov. k tomu též např. nález Ústavního soudu ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 31/10).

IV. Závěr a náklady řízení

[22] Z uvedených důvodů shledal Nejvyšší správní soud napadené usnesení nezákonným, a proto ho podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení, v němž je krajský soud vázán názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku. Krajský soud stěžovatelku znovu vyzve ke splnění poplatkové povinnosti; určí-li ji kratší než zákonnou lhůtu k platbě soudního poplatku, toto své rozhodnutí řádně odůvodní. Neshledá-li krajský soud žádné formální vady či překážky projednatelnosti žaloby, bude se věcí zabývat meritorně. Krajský soud by se také měl zabývat návrhem na přiznání odkladného účinku žalobě a platbou soudního poplatku za tento návrh; rovněž by měl důsledně rozlišovat mezi žalobou na ochranu proti nečinnosti a žalobou proti rozhodnutí správního orgánu.

[23] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí, jak je stanoveno v § 110 odst. 3 s. ř. s.

[24] Nejvyšší správní soud současně rozhodl podle § 10 odst. 1 věta prvá zákona o soudních poplatcích o vrácení soudního poplatku ve výši 1 000 Kč, který stěžovatelka zaplatila za návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. O tomto návrhu Nejvyšší správní soud nerozhodoval, neboť bezodkladným rozhodnutím o kasační stížnosti rozhodování o tomto návrhu pozbylo smyslu

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 28. března 2018

JUDr. Miloslav Výborný
předseda senátu